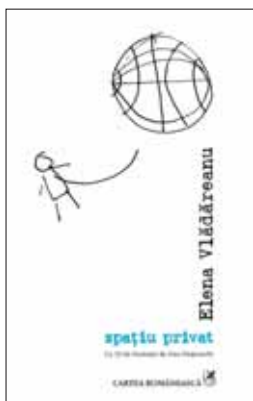

LITERATURĂ

Pop' poetry

Elena Vlădăreanu

Spațiu privat: a handbook**Editura Cartea Românească, 2009**

19,95 lei

cu 33 de ilustrații
de Dan Perjovschi

Există o poetică a capitalismului, fie la vedere, care-și cere subversiunea, fie ascunsă, care-și cere afișarea. Prima joacă subtil cartea autenticității, dar fără autocritică; a doua face elogiul vitalității transcendente, primordiale. Au apărut de curînd două cărți de poezie despre care ar trebui scris același studiu culturalist: *Spațiu privat* al Elenei Vlădăreanu (titlu în răspăr, tematic vorbind) și *Odă liberei întreprinderi* al lui Caius Dobrescu (titlu în răspăr, poetic vorbind). Sînt două volume despre aventurile limbajului și ale indivizilor în capitalism. Primul e „de sînga” și afișează o atitudine *mainstream*, anti-. Volumul Elenei Vlădăreanu a apărut primul și are parte de reacții decisive, precum cea a lui Mihai Iovănel care declară acest volum „capodopera conceptuală a poeziei douămiiste”. Greu de spus totuși ce-i poezia douămiistă, dar putem vorbi, referindu-ne la *Spațiu privat*, despre o maturizare și, probabil, despre terminarea unui ciclu de creație început, la Elena Vlădăreanu, cu *România. Zece cîntece funerare* (2005). Există două direcții ale atitudinii poetice post-ianușiene: revolta față de consumism și înregimentare, pe de o parte, iar pe de alta, o poetică personistă, în diverse versiuni. La Elena Vlădăreanu, aceasta din urmă apare topită într-un „concept”. În sens publicitar, nu hegelian. Foarte simplu, deci: un întreg discurs de marketing este transformat în pop art prin schimbarea contextului sau prin contrazicerea lui fățișă. Așadar, limbajul nu e nou, dar poetica, da. Așa se face că meritul poetei (în calitate de practicant de limbaj, și nu de conceptor al unei grile) stă mai ales în precizie: de parcă ar lucra pentru o firmă de publicitate, Elena Vlădăreanu dă dovadă de o rară exactitate în formularea enunțurilor, care frizează (intenționat) marșul sintactic detașat al

unor constatări obiective. Poeme ca „Orgasmul” sau „Crisis” sînt ilustrative pentru această practică fals aseptică a limbajului. În alte piese, de pildă „The Gun” sau „Eating myself”, fără să cedeze tentației „romantice” a lirismului persoanei I singular, Elena Vlădăreanu redevine poetă fără antifrază. Dar o face tot cu bisturiul, chirurgical, litotic, minimalist pînă la urmă, în poeme înviate de dialoguri, încălzite, chiar și momentan, de recursul la cotidian, dar altminteri geometrice ca niște flori de gheață. Cînd mecanică, cînd personală, dar mereu în decupaje premeditate, poezia Elenei Vlădăreanu din acest volum este, ca și arta pop în general, ucigașă doar în măsura în care e și sinucigașă. Uciderea poeziei, ca și obiectivarea crimei într-un cadru „monstrativ” (ca pentru a filma crima și a transmite filmul) au loc ambele în același loc. Simulacrul și autenticul se confundă în acest volum atît de baudrillardian – în avantajul primului – și poate aceasta e cauza din care Elena Vlădăreanu alternează directețea enunțării vii cu directețea frustă a limbajului prescriptiv de ziar sau revistă. Ceea ce refuză poeta este însă chintesenzializarea limbajului în fața unui aculturări de limbaj produse de societatea de consum și de etica sănătății capitaliste. La sfîrșitul secolului al XIX-lea, Mallarmé crease un limbaj care să nu poată fi imitat de jurnaliști. Mai tîrziu însă, suprarealiștii au ales calea bizarului lizibil, iar arta pop a consfințit un concubinaj ciudat tocmai cu discursul oficial, al obiectelor și reproducerilor. Cele două căi au dezavantajele lor. Despre ultima, cea aleasă și de Elena Vlădăreanu, putem spune că are impact rapid, dar se consumă la fel de grăbit. *Spațiul privat* actualizează un concept ușor de imitat. Iconurile spațiului public personalizate poetic reprezintă o idee nouă, dar poemele expun, în cele din urmă, limbajul pe care-l denunță. Cine cîștigă? Rebranduirea unui limbaj ubicuu sau limbajul ubicuu rebranduit de Elena Vlădăreanu? Obișnuiți cu lectura ziarelor, am spune că poezia ei. Dar asta nu înseamnă că muzica de pe VH1 e mai tare decît cea de pe Mezzo.

Alexandru Matei